

УТВЪРЖДАВАМ:

ГАЛИНА СИМЕОНОВА
РЪКОВОДИТЕЛ НА УПРАВЛЯВАЩИЯ ОРГАН
НА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА“ 2021-2027 г.

ПОЛИТИКА ЗА БОРБА С ИЗМАМИТЕ по Програма „Околна среда“ 2021-2027 г.

Управляващият орган на Програма „Околна среда“ 2021-2027 /УО на ПОС/ поддържа високи правни, етични и морални стандарти, придържа се към принципите на почтеност, обективност и честност и желае да бъде възприеман като противопоставящ се на измамите и корупцията в начина, по който извършва своята дейност. От всички служители на УО на ПОС се очаква да споделят този ангажимент.

Целта на тази политика е насърчаване на култура, която оказва възпиращ ефект върху измамната дейност, като същевременно улеснява предотвратяването и откриването на измами и/или корупционни практики, да се създадат работещи и ефективни системи, гарантиращи в максимално възможна степен, че са въведени процедури за откриване на измами и/или корупционни практики и се предприемат подходящи мерки след разкриване на потенциален случай на измама/корупция и изготвянето и прилагането на работещи и ефективни процедури, които ще спомогнат при разследването на измами и свързани с измама престъпления и ще гарантират, че тези случаи се разглеждат своевременно и по подходящ начин. Непосредствената оперативна цел на УО на ПОС е да бъдат прилагани съответни мерки срещу измамите и корупционна дейност, които са пропорционални на рисковете и пригодени за специфичните ситуации, свързани с предоставянето на средства от фондовете на ЕС, вкл. чрез гарантиране на ефективно сътрудничество и координация между УО на ПОС, одитния орган и разследващите органи, а при необходимост и специализирани звена на МВР, Европейска прокуратура, ПРБ, ДАНС, КПК, КОНПИ, Сметна палата, OLAF, АДФИ и други органи, в чиято компетентност е противодействие, разследване и справяне с последиците от измами, корупционни практики, състави на престъпления, свързани с разходване на средства от ЕСИФ и др. В тази връзка се приема настоящият активен, структуриран и целенасочен подход за управлението на риска от измами и/или корупционни практики.

УО има за своя непосредствена и постоянна задача да покаже, че всеки опит за измама/корупция по отношение на бюджета на ЕС е недопустим и ще бъдат предприети предвидените в нормативните актове мерки.

Тази Политика урежда, също така, разпределението на отговорностите за противодействие на измамите и/или корупционните практики; сроковете; механизмите за докладване на съмнения за измами; сътрудничество между различните участници; съдействие на компетентни органи; събиране, запазване и представяне на компетентни органи на събрани доказателства за случаи на възможни измами и/или корупционните практики, УО на ПОС е длъжен да създаде ефективни и пропорционални мерки за борба

с измамите и корупционни практики при отчитане на установените рискове.

УО на ПОС прилага тази Политика към всички процеси, дейности и административни производства по ПОС 2021-2027.

Съгласно чл. 63 от Регламент (ЕС, Евратом) № 2018/1046 на Европейския парламент и на съвета от 18 юли 2018 година, държавите членки трябва да предприемат всички необходими мерки, включително законодателни, регулаторни и административни мерки, за да защитят финансовите интереси на Съюза, като предотвратяват, откриват и коригират нередностите и измамите.

Понятието „измама“ обичайно се използва за широк кръг от нарушения, включително кражба, корупция, злоупотреба, подкуп, фалшифициране, представяне на неверни данни, тайни споразумения, изпиране на пари и укриване на съществени факти. Това често включва използването на измама с цел лично облагодетелстване, облагодетелстване на свързано лице или трета страна, или загуба за друго лице – умисълът е основният елемент, който отличава измамите от нередностите. Измамата има не само потенциално финансово отражение, но може да доведе и до увреждане на репутацията на организацията, отговаряща за ефективното и ефикасно управление на финансовите средства, което е от особено значение за публична организация, отговаряща за управлението на средствата на ЕС.

Съгласно разпоредбата на чл. 3, ал. 1 от Закона за противодействие на корупцията, корупция по смисъла на този закон е налице, когато лице, което заема публична длъжност по чл. 6, ал. 1, извърши престъпление по чл. 201, чл. 202, ал. 1 и 2, чл. 203, ал. 1, чл. 219, ал. 3 и 4, чл. 220, 224, 225б, 225в, 254а, чл. 254б, ал. 2, чл. 282, 282а, 283, 283а, 283б, чл. 294, ал. 4 във връзка с ал. 2, чл. 301, 302, 302а, 304, 304а, 304б, 305, 305а, 307 и чл. 387, ал. 3 от Наказателния кодекс, както и всяко едно друго престъпление, извършено във връзка с изброените. Пълна релевантност на цитираните по-горе състави на корупционни престъпления има и по отношение на всички лица и финансови участници, изпълняващи функции и компетентности по разходване, контрол, одит, верификация, изпълнение на дейности/проекти финансирани със средства от ЕФСУ.

Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика съдържа специфични изисквания по отношение на отговорността на държавите членки за предотвратяване на измами. С Регламент (ЕС) 2021/1060 се определят общите правила за фондовете на ЕС със споделено управление.

Съгласно т. 71 от Регламент (ЕС) 2021/1060 държавите членки следва да предотвратяват, да разкриват и да вземат ефективни мерки по отношение на всички нередности, включително измами, извършени от икономическите оператори.

В допълнение в чл. 74, ал. 1, буква „в“ от Регламент (ЕС) 2021/1060, е уредено, че УО въвежда ефективни и пропорционални мерки и процедури за борба с измамите, като взема предвид установените рискове.

В член 325, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) се определя, че „Съюзът и държавите-членки се борят с измамата и с всяка друга незаконна дейност, която засяга финансовите интереси на Съюза, като приемат мерки в

съответствие с разпоредбите на настоящия член, които имат възпиращо действие и предлагат ефикасна защита в държавите членки“.

УО на ПОС е установил политика на нулева търпимост по отношение на измамите, като всеки опит за измама по отношение бюджета на ЕС се счита за недопустим. Потенциалът за измами се разглежда като комплекс от рискове, които да бъдат правилно управлявани заедно с други бизнес рискове или събития с възможни отрицателни последици. Оценката на рисковете от измами следователно може да се извърши, като се използват съществуващите принципи и инструменти за управление на рисковете.

Ефективно прилаганите стабилни системи за контрол намаляват риска от възникване на измами/корупционни практики или от тяхното неразкриване. Общата цел следва да бъде преодоляване по целенасочен начин на основните рискове от измами, като се има предвид, че с изключение на основните изисквания, общите ползи от всички допълнителни мерки за борба с измамите и/или корупционни практики следва да надвишават техните общи разходи (принцип за пропорционалността), като се отчитат също високите разходи, свързани с репутацията, в случай на измама и корупция.

УО на ПОС прилага унифициран подход относно начините за повишаване осведомеността по отношение на определенията за нередност и измама и начините за подаване на сигнали за тях.

Определенията за нередност и измама се публикуват на страницата на програмата в раздел „Сигнали за нередности“ или в посочения раздел се прави препратка (хиперлинк) към тях.

Настоящата Политика въвежда при прилагането на Насоките на Европейската комисия за държавите членки и органите, които отговарят за програмите, с № EGESIF_14-00-21-00/16.06.2014 (Насоките), посочените в тях определения (дефиниции).

Насоките следва да се достъпни в споделения ресурс на ПОС 2021-2027, до който имат достъп служителите на ГД ОПОС.

Нередност, която води до административно или съдебно производство, образувано на национално равнище, за да се установи дали поведението е било умишлено, следва да се третира като „съмнение за измама“.

"Сигнал за нередност" е постъпила, включително от анонимен източник, информация за извършена нередност. За да представлява сигнал за нередност, тази информация като минимум трябва да дава ясна референция за конкретния проект, финансиращата програма, административното звено и описание на нередността.

Съмнение за измама, по смисъла на *Наредбата по чл. 69, ал. 6 от ЗУСЕФСУ* е нередност, даваща основание за образуване на административно или съдебно производство на национално ниво с цел да се определи съществуването на определено умишлено поведение, по-специално измама, така, както е посочено в финансовите интереси на Съюза, по наказателноправен ред, а именно: „за измама, засягаща финансовите интереси на Съюза, се счита следното:

а) по отношение на разходите, несвързани с възлагането на обществени поръчки — всяко действие или бездействие, което се отнася до:

і) използването или представянето на фалшиви, неверни или непълни декларации или документи, в резултат на което се присвояват или неправомерно се задържат средства или активи от бюджета на Съюза или бюджетите, управлявани от Съюза или от негово име;

ii) неоповестяването на информация в нарушение на конкретно задължение, което води до същия резултат; или

iii) неправилното използване на такива средства или активи за цели, различни от тези, за които те са били първоначално предоставени;

б) по отношение на разходите, свързани с възлагането на обществени поръчки — най-малко когато е извършена, за да се получи незаконна облага за извършителя или друго лице, като по този начин се причиняват щети на финансовите интереси на Съюза — всяко действие или бездействие, което се отнася до:

i) използването или представянето на фалшиви, неверни или непълни декларации или документи, в резултат на което се присвояват или неправомерно се задържат средства или активи от бюджета на Съюза или бюджетите, управлявани от Съюза или от негово име;

ii) неоповестяването на информация в нарушение на конкретно задължение, което води до същия резултат; или

iii) неправилното използване на такива средства или активи за цели, различни от тези, за които те са били първоначално предоставени, което нарушава финансовите интереси на Съюза“.

Измама, както е посочено в чл. 3, параграф 2 от Директива (ЕС) 2017/1371 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юли 2017 година относно борбата с измамите, засягащи финансовите интереси на Съюза, по наказателноправен ред, а именно:

Под измама, засягаща финансовите интереси на Съюза, се счита следното:

а) по отношение на разходите, несвързани с възлагането на обществени поръчки- всяко действие или бездействие, което се отнася до:

- използването или представянето на фалшиви, неверни или непълни декларации или документи, в резултат на което се присвояват или неправомерно се задържат средства или активи от бюджета на Съюза или бюджетите, управлявани от Съюза или от негово име;

- неоповестяването на информация в нарушение на конкретно задължение, което води до същия резултат; или

- неправилното използване на такива средства или активи за цели, различни от тези, за които те са били първоначално предоставени;

б) по отношение на разходите, свързани с възлагането на обществени поръчки — най-малко когато е извършена, за да се получи незаконна облага за извършителя или друго лице, като по този начин се причиняват щети на финансовите интереси на Съюза - всяко действие или бездействие, което се отнася до:

- използването или представянето на фалшиви, неверни или непълни декларации или документи, в резултат на което се присвояват или неправомерно се задържат средства или активи от бюджета на Съюза или бюджетите, управлявани от Съюза или от негово име;

- неоповестяването на информация в нарушение на конкретно задължение, което води до същия резултат; или

- неправилното използване на такива средства или активи за цели, различни от тези, за които те са били първоначално предоставени, което нарушава финансовите интереси на Съюза;

в) по отношение на приходите, различни от посочените в буква г) приходи, произтичащи от собствени ресурси от ДДС — всяко действие или бездействие, което се отнася до:

- използването или представянето на фалшиви, неверни или непълни декларации или документи, в резултат на което незаконно се намаляват ресурсите в бюджета на Съюза или бюджетите, управлявани от Съюза или от негово име;

- неоповестяването на информация в нарушение на конкретно задължение, което води до същия резултат; или

- неправилното използване на законно предоставени ползи, което води до същия резултат;

г) по отношение на приходите, произтичащи от собствени ресурси от ДДС — всяко действие или бездействие, извършено по трансгранични схеми за измами, което се отнася до:

- използването или представянето на фалшиви, неверни или непълни декларации или документи, свързани с ДДС, в резултат на което се намаляват ресурсите в бюджета на Съюза;

- неоповестяването на свързана с ДДС информация в нарушение на конкретно задължение, което води до същия резултат; или

- представянето на точни декларации по ДДС за целите на измамно прикриване на неплащането или неправомерното пораждање на права на възстановяване на ДДС.

Към действащите системи за вътрешен контрол, в ПОС 2021-2027 се предприемат действия за изграждане на култура за борба с измамите и корупционните практики. При подбора на служители, разпределение на служебни задачи, служебно израстване и др. се изследва и отчита тяхната почтеност, обективност, отговорност и честност.

Когато е необходимо, се извършва обучение и дейности за повишаване на осведомеността и подобряване на реакциите на служителите, с цел по-добро противодействие на измамите и/или корупционните практики. Обучението следва да включва: информиране и обсъждане на приключили и текущи случаи на подозрения за измами, вкл. представяне на случаите, без да се конкретизират замесените лица, когато случаят не е приключил с акт на компетентен орган; съдебна практика и практика на компетентни органи, вкл. OLAF; практика на Управляващи органи на други оперативни програми, когато получената информация е достатъчно достоверна; анализи, доклади и др. подобни на ИА ОЕСС, АОП и др. При всички положения следва да се спазват правилата за защита на личните данни и тяхното обработване.

Обученията включват и запознаване с използваните индикатори за измами („червени знамена“). Служителите не следва да базират своята преценка за наличието на измама и/или корупционна практика само на възприетите и използваните индикатори за измами („червени знамена“).

Когато се получи сигнал за възможна измама и/или корупционна практика, неговото разследване и администриране се извършва от служител от отдел „Администриране на нередности“ с юридическа правоспособност.

Отдел „Администриране на нередности“ подпомага Ръководителя на УО на ПОС, респ. Министъра на околната среда и водите, в производствата и действията, които целят възстановяване на вредите от измами и/или корупционни практики, както и останалите последици от това.

При установяване на случай на измама и/или корупционна практика от

компетентен орган, Ръководителят на УО на ПОС разпорежда извършването на предвидените в закона действия по търсене на съответната отговорност от виновното и/или неправомерно облагодетелствано лице, включително, в зависимост от встъпване в наказателното производство като граждански ищец на МОСВ, отказ от верификация, налагане на финансови корекции, предаване на НАП и др. В тази си дейност той се подпомага от всички отдели на ГД ОПОС, съобразно функционалните им задължения и компетентности.

Съобразно спецификата на всеки идентифициран нов риск от измама, Ръководителят на УО на ПОС незабавно запознава служителите на ГД ОПОС, чиято дейност засяга. В тази си дейност той се подпомага от отдел „Администриране на нередности“. Ръководителят на УО на ПОС може да разпреди създаването на нови системи за контрол, разследване, поправяне и докладване.

При всяко съмнение за измама, когато може да се направи основателно предположение за основателност на сигнала, УО на ПОС незабавно докладва случая на компетентния държавен орган, а в определените в закона случаи - информира OLAF, МВР и др. УО на ПОС незабавно предоставя всички документи и информация, които могат да послужат за разкриване на обективната истината по случая.

УО на ПОС анализира всеки сигнал за нередност/подозрение за измама и при необходимост предприема корективни мерки и действия за подобряване на контролната среда и избягване на аналогични случаи на нередности в бъдеще, когато се касае за повтарящи се нередности или такива, предизвикани от слабости в контролната среда. Независимо от това, когато нередността е заподозряна или разкрита, се прилага система за отстраняването ѝ. Тъй като измамата е особен случай на нередност и се отличава от другите видове нередности, в този случай УО на ПОС регистрира нередност - подозрение за измама. При наличието на неправомерно изплатени на бенефициента суми, УО на ПОС изпраща покана за доброволно възстановяване, която при неизпълнение в срок, води до предаване на преписката на НАП за принудително събиране на дължимите средства в съответствие с българското законодателство. След възстановяване на дължимите средства и след влязъл в законна сила акт на компетентен орган, УО приключва и закрива нередността.

Възстановяването на вредите от измами и/или корупционни практики и/или превенцията на възникването им, се извършва по предвидения в закона начин, включително чрез завеждане на искове, обезпечаване на искове, принудително изпълнение, встъпване в наказателното производство като граждански ищец на МОСВ, отказ от верификация, налагане на финансови корекции, предаване на НАП и др. Когато е законосъобразно, може да се пристъпи към едностранно прекратяване, изменение или допълване на акта за предоставяне на БФП, към прекратяване на процедурата за предоставяне на БФП и/или сключен АДБФП.

Всеки служител на ГД ОПОС е длъжен да уведоми незабавно и по подходящ начин Ръководителя на УО на ПОС и/или компетентните органи за противодействие, разследване и справяне с последиците от измами, съобразно обстоятелствата, ако разкрие при или по повод на работата си, както и случайно, признаци от обективната страна на „измама“ и/или корупционна практика. Служителят е длъжен да съдейства на компетентните органи за противодействие, разследване и справяне с последиците от измами. Когато уведомлението се изпраща на Ръководителя на УО на ПОС, не е необходимо да съдържа правна квалификация, както и преценка дали деянието е

умишлено или извършено при друга форма на вина.

УО на ПОС не ограничава начините и средствата за уведомяване от страна на служителите или от трети лица. С цел превенция, ограничаване на риска от измамни действия със средства от Европейските фондове при споделено управление и повишаване на осведомеността на всички лица, УО на ПОС предоставя възможност на всички лица да изпращат сигнали за нередности, съмнение за измами, измами, корупционни действия, включително анонимни такива, съобразно предвидените в националната нормативна уредба способности и техническата обезпеченост на УО на ПОС, а именно: по всички допустими начини за подаване – чрез електронна форма на сайта на Програма Околна среда 2021-2027, електронна поща, конвенционална поща, на място в деловодството, чрез обаждане по телефон, устно, анонимно и по други начини. УО осигурява възможност за прикачване на файл при подаване на сигнал на електронната страница на програмата.

Служителят по нередности препраща всеки сигнал за нередност, който не се отнася до дейността на звената, управляващи Програма „Околна среда” 2021-2027 г. до звеното или ведомството, за чиято дейност се отнася сигналът.

В случаите, в които сигналът съдържа информация относно нередност и/или съмнение за измама и/или корупционна практика, в която участват ръководителят на УО или ресорният заместник-министър или министър, сигналът се препраща на съответните правоохранителни органи с копие до директора на дирекция АФКОС. Началникът на отдел „Администриране на нередности“ и определени от същия служители в цитираното звено, са лица по оказване на оперативно взаимодействие и съдействие на дирекция „Защита финансовите интереси на Европейския Съюз“ (АФКОС), както и на всички разследващи, разузнавателни и оперативни органи, в т.ч. Европейска прокуратура, Прокуратура на Република България, Национална следствена служба, Държавна агенция „Национална сигурност“, Европейска служба за борба с измамите, Министерство на вътрешните работи, КПК, КОНПИ и др.

Ръководителят на УО на ПОС може и ако е възможно поощрява подалите уведомление служители по подходящ начин. Публичното огласяване на поощренията става с решение на Ръководителя на УО на ПОС.

Всички служители на бенефициера, участващи в управлението и/или изпълнението на проект, финансиран по Програма „Околна среда“ 2021 – 2027 г. подписват декларация, че са запознати с определението за нередност и измама, както и с действията, които следва да предприемат, в случаите когато заподозрат наличието на нередност. Ръководителят на бенефициера или определено от него лице осигурява подписването на декларацията и архивирането ѝ, с оглед осигуряване на адекватна одитна следа. Новоназначените служители на бенефициера, участващи в управлението и/или изпълнението на проект, финансиран по Програма „Околна среда“ 2021 – 2027 г. и управлението и контрола на Програма „Околна среда“ 2021 – 2027 г. подписват декларацията в 10-дневен срок от назначаването си.

Всички служители на Управляващия орган, участващи в управлението и контрола на Програма „Околна среда“ 2021 – 2027 г. подписват декларация в 10-дневен срок от назначаването си, че са запознати с определението за нередност и измама, с настоящата процедура, с Наредбата за администриране на нередности по Европейските фондове при споделено управление (НАНЕФСУ), както и с Информационната бележка на СОСОФ относно индикаторите за измама по ЕФРР, ЕСФ и КФ (СОСОФ 09/0003/00-EN).

Декларацията се изготвя и подписва в два екземпляра (един за декларатора и един за служителя по нередности/ръководителя на бенефициера) по образец - приложение h.1.1. (за служителите на Управляващия орган) и приложение h.1.2. (за служителите на бенефициента) от настоящата процедура.

При сключване на административен договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ УО на ПОС изисква от бенефициерите и партньорите им да подпишат декларация по образец, че са запознати с определението за „сигнал за нередност“, „нередност“ и „измама“, както и с възможните начини, по които могат да бъдат докладвани и подавани от бенефициери/партньори сигнали за нередности и измами или съмнение за нередности и измами.

УО на ПОС използва Инструмента за оценка на риска, разработен от Европейската комисия, АРАХНЕ, предоставен от ЕК за мониторинг на риска от нередности и измами, като пропорционална и адекватна мярка за борба с измамите. За целта в системата се извършват регулярни проверки за степента на рисковете от измама. Инструментът ще бъде използван за извършване на проверки и в основните за УО на ПОС процеси при: оценка и договаряне преди подписване на договори с кандидатите; при мониторинг и верификация преди извършване на проверки на място и верифициране на разходи, при контрол на провеждани от бенефициерите процедури за избор на изпълнител, провеждани производства по НАНЕФСУ и др. Документирането на проверките се извършва чрез нарочна контрола в съответните контролни листове.

При извършваните проверки, информацията за високорисковите проекти, се свежда до знанието на компетентните отдели на УО на ПОС, за повишено внимание при обработка на свързани с тях документи, или в случай на необходимост, за предприемане на подходящи мерки.

При възникнали съмнения за измама и/или корупционна практика при извършване на обичайните си задължения и при недостиг на информация за извършване на преценка, всеки служител на УО на ПОС може да инициира проверка на конкретни обстоятелства в АРАХНЕ, като изиска справка от служителите, отговорни за извършването на проверки в системата.

УО на ПОС, в рамките на процеса по верификация, е въвел употребата на ред флагове, наличието на които индикират за потенциално наличие на факти и обстоятелства, които могат да се характеризират освен като „нередност“ по смисъла на чл. 2, т. 31 от Регламент (ЕС) 2021/1060 със специфични разпоредби относно докладването на нередности по отношение на Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР); Кохезионния фонд (КФ); Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+); Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури (ЕФМДРА); Фонда за справедлив преход (ФСП); фонд „Убежище, миграция и интеграция“ (ФУМИ); Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика, както и фонд „Вътрешна сигурност“.

Червен флаг е знак за възможна измама или наличие на корупция. Това е елемент или набор от елементи, които са необичайни по своето естество или се отклоняват от обичайната дейност. Те представляват сигнали, че нещо не е наред и че то трябва да бъде проучено допълнително. Наличието на червен флаг не означава, че е била извършена или може да бъде извършена измама, а просто че ситуацията трябва да се провери и да се наблюдава с необходимото усърдие.

Индикатори за измама и оценка на риска

Когато в получен сигнал за нередност или в доклад от извършена проверка на място/становище за осъществен последващ контрол на обществена поръчка са изложени твърдения за наличие на индикатори за измама и/или корупционна практика, служителите по нередности в Управляващия орган на Програма „Околна среда“ 2021-2027 г. извършват проверка по случая по реда на чл. 14 от Наредбата по чл. 69, ал. 6 от ЗУСЕФСУ.

В случаите на констатирани съмнение за измама или индикатори за измама и/или корупционна практика (т.н. червени флагове), служителите по нередности изготвят сигнал до компетентните органи за извършване на проверка по компетентност, като приложи всички относими документи, с които разполага.

Като допълнителна проверка за наличието и/или липсата на измама, се извършва проверка в Инструмента за оценка на риска от измами „АРАХНЕ“. Инструментът предоставя възможност за продължително и систематично наблюдение и преглед на данни от вътрешни и външни източници по отношение на проекти, бенефициенти, договори и изпълнители. Информацията се анализира и позволява да се повиши ефективността на системите за управление и контрол на програмата, особено за намаляване на процента грешка, като фокусира контролите по проекти с най-голям риск, като в същото време подсилва мерките за идентифициране и предотвратяване на измами по Европейски фондове при споделено управление.

Оценка на риска се извършва въз основа на седем критерия:

- Характеристики на процедурите за възлагане на обществени поръчки (продължителност от датата на обявяване до сключване на договор; брой подадени оферти; брой отстранени кандидати);
- Управление на договори (процентно съотношение между стойност на обществената поръчка и проекта; брой партньори в рамките на избран консорциум);
- Допустимост (разходи по проекта извън периода на допустимост);
- Изпълнение (процентно съотношение между изпълнение и заложи цели);
- Концентрация (ангажираност на бенефициента/изпълнителя/подизпълнителя в други проекти);
- Други проверки (процентно съотношение между финансиране от ЕС и общата стойност на проекта и други);
- Проверки за ниво на репутацията и предходни сведения за измами (възможност за обявяване на фалит; връзки между бенефициент/ партньори/ изпълнители/ подизпълнители; участие на ръководен персонал във фалирала предприятия; участие в проекта на физически лица, включени в забранителни списъци; честа промяна на ръководството и на дейностите).

Достъп до инструмента „АРАХНЕ“ се осъществява от служители с оторизирано право на ниво на достъп до системата, съгласно заповед на министъра на околната среда и водите. Предложение за лицата, на които да се предостави оторизиран достъп се прави от главния директор на Главна дирекция „Оперативна програма „Околна среда“, съгласувано с началниците на отдели в ГД ОПОС, съобразно функционалната компетентност на отдела и целите, за които ще бъде използван инструмента. Захранването на „АРАХНЕ“ с информация не изисква допълнителни усилия от страна на УО на ПОС, а използва вече въведена и налична в ИСУН, която чрез автоматизиран

интерфейс осигурява необходимите данни в предварително дефиниран структуриран формат.

Предвидени са три нива на достъп до системата „ARACHNE“: ниво „Guest“, ниво „Follower“ и ниво „Supervisor“.

Оторизацията на служителите се извършва по процедури, разработени от Централното координационно ниво.

Използването на инструмента за събиране, съхранение и анализ на данните ARACHNE се урежда в Процедурния наръчник на ПОС 2021 - 2027, раздел N 1.

В случаите на констатиран висок риск за един или няколко от финансираните проекти, служителите, в рамките на чиято компетентност е установен риска, извършват анализ на причините и предприемат действия в случай на необходимост – информирание на компетентните органи, корективни действия и др.

При получаване на сигнал за нередност, съдържащ информация за възможно нарушение, което би могло да се квалифицира като „подозрение за измама“ и/или корупционна практика се извършва проверка за наличието на индикатори за измама на интереси от съответния служител по нередности на УО. Срокът за разглеждане е три месеца от получаване на сигнала.

Изготвя се доклад до Ръководителя на Управляващия орган с предложение за действие, съобразно спецификата на конкретния случай.

Изготвя се сигнал до компетентните органи във връзка с констатираните индикатори за измама или корупционна практика.

Проследява се развитието на случая, включително изискване на информация от компетентните органи и информирание на Ръководителя на УО за предприемане на съответните корективни действия, при необходимост. Допълнително, с оглед ефективна защита финансовите интереси на ЕС при необходимост алтернативно се прилагат следните способности:

- спиране на всички образувани административни производства съобразно разпоредбата на чл.54, т. 3 и т.5 от АПК, до изясняване на относимите факти по случая,
- образуване на производство по НАНЕФСУ с обективирано съмнение за измама и евентуален размер ФК – 100%,
- задържане на всички депозирани за възстановяване разходи на основание нормата на чл.64, ал.1, предл. Второ от ЗУСЕФСУ,
- информирание на Европейска служба за борба с измамите, дирекция „АФКОС“, МВР, дирекция „Национален фонд“ в Министерството на финансите.

Когато се налага, Ръководителят на УО на ПОС разпорежда предприемане на подходящи мерки за запазване анонимността на служителя спрямо засегнати от уведомлението лица.

Когато служител не е уведомил Ръководителя на УО на ПОС и/или компетентните органи за противодействие, разследване и справяне с последиците от измами, Ръководителят на УО на ПОС разпорежда да се извърши изследване на причините за това.

Ръководителят на УО на ПОС е длъжен да съдейства на компетентните органи за противодействие, разследване и справяне с последиците от измами. В този случай, Ръководителят на УО на ПОС незабавно възлага извършването на необходимите действия на един или повече служители на ГД ОПОС, като по възможност се осигурява участие на лице с юридическа правоспособност.

В Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика са разписани Подробни правила за докладване за нередности.

Самооценка на риска от измами

За оценяване на въздействието и вероятността от възникване на най-често срещаните рискове от измами УО на ОПОС използва инструмента за самооценка на риска от измами, който е приложен към Насоките.

Самооценката се извършва от назначена със заповед на Ръководителя на УО на ПОС работна група с членове – експерти, представляващи отдели АН, ФД, ККТП, Техническа верификация, ПК, ОПД и ПП, избрани от съответните началниците на отдели в УО.

Екипът за самооценка е в състав, определен Ръководителя на УО на ОПОС. Ръководителят на УО на ОПОС не може да е в състава на екип за самооценка. Могат да бъдат привлечени за оказване на съдействие представители на дирекция „Национален фонд“ при Министерство на финансите (Сертифициращ орган), Изпълнителна агенция „Одит на средствата на Европейския съюз“ и дирекция „Защита на финансовите интереси на Европейския съюз“ (АФКОС), както и други лица, имащи необходимата квалификация и опит.

Прилаганата самооценка на риска от измами се съобразява с посочените в Насоките основни методологически стъпки, а именно:

1. Количествено определяне на риска от възникване на определен тип измама чрез оценка на въздействието и вероятността (брутен риск);
2. Оценка на ефективността на въведените текущи контролни мерки за ограничаване на brutния риск;
3. Оценка на нетния риск след отчитане на ефекта на всички текущи контролни мерки и тяхната ефективност т.е. ситуацията такава, каквато е към настоящия момент (остатъчен риск);
4. Оценка на ефекта на планираните ограничителни контролни мерки върху нетния (остатъчен) риск;
5. Определяне на целевия риск, т.е. нивото на риска, което УО на ОПОС счита за допустимо след въвеждането и ефективното изпълнение на всички контролни мерки.

Контролът на УО за функционирането на специфичните мерки за борба с риска от измами включва:

1. Контрол по отношение на функционирането на идентифицираните и описани в рамките на самооценката контролни процедури за риска от измами:

- а) контрол в рамките на изпълнението на процедурите, отговорност на съответните отдели на УО, изпълняван от тези отдели;

- б) текущ контрол, упражняван от отдел „Администриране на нередности“.

2. Текущ преглед на напредъка спрямо плановете за действие:

Извършва се в рамките на срещите на работната група, където отговорните за изпълнението на плана лица докладват за напредъка по изпълнението му.

Обсъжданията и решенията се документират от отдел „Администриране на нередности“.

Самооценката се обсъжда и при необходимост актуализира по време на срещите за управление на риска. Обсъжданията и решенията се документират от отдел „Администриране на нередности“.

Екипът за самооценка изготвя адекватен План за действие за въвеждане на ефективни и пропорционални мерки за борба с измамите чрез попълване на „Приложение № N 3.05“, в което се посочват съответните действия/мерки, сроковете за изпълнение и съответните отговорни служители.

Самооценката на риска от измами не може да се възлага за извършване на подизпълнители, компетентни органи, международни организации, ЮЛНЦ, външни лица и др.

Резултатите от извършения анализ и оценка на рисковете и предприетите действия, свързани с този процес, се документират в Риск-регистър, който се поддържа от служител от отдел АН.

Примерен списък на видовете нередности, които трябва да бъдат описани като „съмнения за измама“

В следните сценарии съзнателният характер на нарушението е очевиден, тъй като е ясно, че юридическото/физическото лице или субект, извършило нередността, е било наясно, че неговите действия или бездействия биха имали отражение върху публичните средства (принос на ЕС и на държавата членка към съответната област на разходи):

Юридическото/физическото лице или субект, съзнателно извършило предполагаемата нередност, прави декларации или използва документи, които не отговарят на истината; типични са следните случаи:

- фалшиви / фалшифицирани отчети;
- фалшиви / фалшифицирани документи;
- описание на факти, продукти, операции, стоки, произход или местоназначение, за което е известно, че е невярно;
- фалшиви / фалшифицирани придружаващи документи;
- представянето на съдържание, за които е известно, че е невярно;

Юридическото/физическото лице или субект, което съзнателно е извършило предполагаемата нередност, се стреми да прикрие или изопачи реалните факти, въпреки пълната си осведоменост за тях. Типични са следните случаи:

- злоупотреба със средства или стоки;
- внасяне или изнасяне на стоки без декларация;
- предполагаемият извършител на нередността измисля изцяло фиктивна ситуация;
- фиктивно изпълнение на дадено действие, проект, употреба или обработка;
- погрешно представяне или фалшифициране на естеството, качеството или количеството на дадена дейност/проект/продукт;
- отказ на контрол от страна на икономическия оператор;
- фиктивен икономически оператор.

В други сценарии намерението следва да се проверява за всеки отделен случай, тъй като икономическият оператор може да е действал добросъвестно или небрежно. Тези категории могат да включват:

- комбинация с несъвместима помощ;
- непредставяне на отчети или придружаващи документи;
- неприключване на сделка.

Посочените мерки за борба с измамите не са посочени изчерпателно. Когато обстоятелствата на случая го налагат, УО на ПОС предприема и изпълнява и други адекватни мерки за борба с измамите и/или корупционните практики.

Мерките трябва да се съобразят със съответния елемент в цикъла на борба с измамите, които са: предотвратяване, откриване, поправяне и наказателно преследване. Мерките, свързани със последния цикъл, се състоят основно в оказване на съдействие на компетентните органи.

Настоящата Политика е съобразена с раздел N.1 Вътрешен контрол и управление на риска по Програма „Околна среда“ 2021-2027 от Процедурния наръчник, Системите за управление и контрол на ПОС 2021-2027 и Методиката за оценка на риска по ПОС 2021-2027.

При противоречие на настоящата Политика или някой от свързаните с нея вътрешни документи или с нормативен акт, се прилага нормативният акт.

С настоящата политика Ръководителят на УО на ПОС декларира на вътрешно и външно равнище официална позиция по отношение на измамите и корупцията.

Настоящата Политика влиза в сила считано от датата на утвърждаването ѝ от Ръководителя на УО на ПОС.